

- UNESCO. (1997). Convention on the Recognition of Qualifications concerning Higher Education in the European Region (1997). <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/convention-recognition-qualifications-concerning-higher-education-european-region> [in English].
- Vilchynska, N.Iu. (2012). *Osvitnia polityka Yevropeiskoho Soiuzu: osoblyvosti formuvannia ta realizatsii* [Education Policy of the European Union: Peculiarities of Formation and Implementation]. Avtoref. dys. ... kand. polit. nauk. Kyiv [in Ukrainian].
- Waddock S. (1989). Understanding Social Partnerships: An Evolutionary Model of Partnership Organizations. *Administration & Society*, 21, 1. 78–100 [in English].
- White Paper on Education and Training: Teaching and Learning – towards the Learning Society. (1996). European Commission (ed.). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Commission. https://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com95_590_en.pdf [in English].

УДК 374(474.2/5):061.2/3

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.188-200](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.188-200)

ВПЛИВ ПРОВІДНИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І ФОНДІВ НА РОЗВИТОК ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ЛИТВІ, ЛАТВІЇ ТА ЕСТОНІЇ

Ващенко Віктор Вікторович –
аспірант Інституту
педагогічної освіти і освіти
дорослих імені Івана Зязюна
НАПН України

Vashchenko Viktor –
Postgraduate Student of the Ivan
Ziazun Institute of Pedagogical
and Adult Education of the NAES
of Ukraine

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0004-2980-7550>

E-mail: viktor.vashchenko.ipood@gmail.com

Анотація. У статті здійснено аналіз функціонування міжнародних міжурядових і неурядових організацій, які опікуються питаннями освіти дорослих у Литві, Латвії, Естонії. Зростаюча актуальність дослідження визначається необхідністю адаптації андрагогічних стратегій до мультифакторних детермінант глобалізації та цифрової конвергенції, що провокують релятивізацію традиційних підходів до освіти дорослих у балтійському регіоні. Основною метою є аналіз динамічних змін в інституційному ландшафті освіти дорослих, зумовлених діяльністю міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО, Європейська асоціація освіти дорослих (ЕАЕА), Міжнародна рада з освіти дорослих (ІСАЕ), а також інших суб'єктів, що виступають каталізаторами андрагогічних інновацій. Методологічний апарат статті базується на парадигмах критичного раціоналізму та конструктивістської епістемології, зокрема використанні міждисциплінарного аналізу, що охоплює елементи теорії структурованих систем і концептуального картографування

освітнього простору. Застосування методології аналітичної герменевтики уможливорює критичний огляд впливу міжнародних акторів на регіональні освітні політики та виявлення важливих факторів, що сприяють еволюції формального та неформального навчання дорослих. Результати дослідження вказують на крос-національний характер змін у сфері освіти дорослих, що уособлює собою процеси взаємної адаптації локальних освітніх ініціатив та наднаціональних імперативів. Зокрема, виявлено феномен когнітивної мобільності, що забезпечується діяльністю ЕАЕА та інших організацій, які впроваджують транснаціональні андрагогічні практики, спрямовані на створення інклюзивних освітніх просторів. Такі практики слугують рушіями трансформаційних процесів у галузі загальної освіти і професійної підготовки дорослого населення.

Ключові слова: освіта дорослих; міжнародні організації; освітня політика; інновації; Литва; Латвія; Естонія; трансформація; інклюзивність; когнітивна мобільність.

Vashchenko Viktor

INFLUENCE OF LEADING INTERNATIONAL ORGANIZATIONS AND FUNDS ON THE DEVELOPMENT OF ADULT EDUCATION IN LITHUANIA, LATVIA AND ESTONIA

Abstract. This article aims to conduct a synthesis and study the emergent aspects of the functioning of international intergovernmental and non-governmental organizations concerned with adult education in Lithuania, Latvia, and Estonia. The growing relevance of this research is determined by the need to adapt andragogical strategies to the multifactorial determinants of globalization and digital convergence, which provoke the relativization of traditional approaches to adult education in the Baltic region. The primary objective is to analyze the dynamic changes in the institutional landscape of adult education triggered by the activities of international organizations such as UNESCO, the European Association for the Education of Adults (EAEA), the International Council for Adult Education (ICAE), as well as other actors that serve as catalysts for andragogical innovations.

The article's methodological framework is based on the paradigms of critical rationalism and constructivist epistemology, particularly the use of interdisciplinary analysis, which includes elements of structured systems theory and conceptual mapping of the educational space. The application of analytical hermeneutics methodology enables a critical review of the impact of international actors on regional educational policies and the identification of latent factors contributing to the evolution of formal and non-formal adult learning. The research results indicate the cross-national nature of changes in adult education, embodying processes of mutual adaptation between local educational initiatives and supranational imperatives. Specifically, the phenomenon of cognitive mobility has been identified, enabled by the activities

of the EAEA and other organizations that implement transnational andragogical practices aimed at creating inclusive learning environments. Such practices serve as determinants of transformative processes in the field of adult vocational training.

Key words: *adult education; international organizations; educational policy; innovations; Lithuania; Latvia; Estonia; transformation; inclusivity; cognitive mobility.*

Постановка проблеми, її актуальність. В умовах соціально-економічних перетворень, що відбуваються в світі, посилюється значення освіти дорослих – гнучкої і динамічної системи, здатної задовольняти освітні потреби дорослих людей. Особливої актуальності набувають освітні тенденції, пов'язані з удосконаленням освіти дорослих як соціального інституту, що є одним із потужних факторів економічного та соціокультурного прогресу, духовно-морального оновлення та розвитку суспільства (Kalenda, & Koščárová, 2024). Актуалізувалася й тенденція «зміни пріоритетної ролі освіти дорослих – від функціонально-професійної підготовки до розвитку особистості» (Лук'янова, 2020, с. 104). Зрушення в означеній сфері проявляються, насамперед, як позитивні: відбувається трансформація усталених структур освіти дорослих в інші, більш гнучкі та такі, що відповідають сучасним потребам; з'являються нові структури, які пропонують дорослим різноманітні освітні послуги (малі підприємства та кооперативи, школи, курси та семінари, створені за ініціативою різних товариств, асоціацій і приватних підприємств); розширюється спектр цілей і напрямів освіти; дорослим надається повна свобода вибору напрямів освіти; відбір і структуризація змісту освіти здійснюються з урахуванням особистих інтересів і потреб різних категорій дорослих; освіта дорослих використовується як фактор соціальної адаптації та соціального захисту деяких соціально-демографічних груп населення тощо (Burlacu, Pamfilie, Dinu, Tăchiciu, Pleșea, & Vasiliu, 2021).

Проблематика розвитку освіти дорослих у Литві, Латвії та Естонії потребує ґрунтовного аналізу у контексті взаємодії національних освітніх політик на тлі глобальних тенденцій розвитку освіти впродовж життя. Забезпечення інтеграції національних стратегій розвитку освіти та рекомендацій міжнародних організацій сприяє позитивним перетворенням у сфері освіти впродовж життя, професіоналізації освіти різних категорій дорослих тощо.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Аналіз новітніх наукових досліджень, присвячених проблематиці освіти дорослих у країнах Балтії, демонструє тенденцію до розширення меж дискурсу, зокрема в контексті соціально-економічної трансформації та глобальних викликів. Р. Бразієне, К. Бірн, Р. Ван Кессел, Й. Дехтяре, В. Діну, І. Дудкіна, Й. Календа, Р. Касперавічюс, Г. Клатт, Й. Колехмайнен, І. Кочварова,

І. Масло, М. Мілана, А. Остапенко, К. Пата, Ф. Стреяну, Е. Сюльд, Л. Течічіу, Ф. Тонга у своїх дослідженнях підкреслюють необхідність деконструкції традиційних підходів до формалізованого навчання.

Зокрема, результати наукових пошуків С. Бурлаки, К. Василіу, Р. Гаапалайнена, Г. Клатта, Й. Колехмайнена, А. Плеханова, Д. Плешея, С. Суханова, Л. Тронка, Х. Фернандеса дель Кастільйо містять інтелектуально насичену аргументацію щодо переваг адаптації цифрових технологій у сфері навчання дорослих.

Економічний аспект освіти дорослих знаходить своє відображення у працях Р. Ван Кесселя, Й. Дехтаре, Е. Оздемір, І. Палєпа, Р. Памфіліє, Дж. Юй, С. Яухіайнена, які здійснюють ретельний аналіз кореляцій між інвестиціями в освіту та макроекономічними показниками продуктивності.

Метою статті є дослідження діяльності провідних міжнародних міжурядових і неурядових організацій, фондів освітнього спрямування, які підтримують розвиток освіти дорослих у країнах Балтії – Литві, Латвії, Естонії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концептуалізація системи освіти дорослих у контексті сучасної міжурядової та неурядової діяльності в країнах Балтії зумовлює доцільність здійснення аналізу наявних структур і методологічних підходів, що забезпечують транснаціональну координацію освітніх процесів (Burne, K., & Plekhanov, A. (2021). Як зазначають провідні фахівці з педагогіки, сучасні виклики глобалізації спричиняють суттєві зміни в парадигмах навчання впродовж життя, де надзвичайно важливою є адаптація регіональних освітніх практик до вимог міжнародного співтовариства (Milana, Tronca, & Klatt, 2020). Передусім варто відзначити діяльність ЮНЕСКО, що функціонує як ключовий міжнародний суб'єкт у сприянні розвитку інклюзивної та стало орієнтованої освіти. ЮНЕСКО має значний вплив на розробку політик, спрямованих на покращення доступу до освіти дорослих у Литві, де організація активно підтримує програми, спрямовані на підвищення рівня грамотності та кваліфікаційного потенціалу населення (Ващенко, 2024).

Не менш важливою в цьому контексті є діяльність Європейської асоціації освіти дорослих (EAEA), яка відіграє суттєву роль у гармонізації освітніх практик у межах Європейського Союзу (Остапенко, 2023). Організація постійно акцентує увагу на необхідності формування нових форматів навчання, що базуються на принципах компетентнісного підходу та індивідуалізованих траєкторіях професійного розвитку дорослого населення (Dehtjare, Dudkina, Kasperavicius, Suhanova, & Paliepa, 2022). Зокрема, Латвія, в умовах економічних та соціальних трансформацій, також зазнала значних змін у підходах до освіти дорослих. Міжнародна рада з освіти дорослих (ICAE) відіграє значну роль у просуванні інноваційних освітніх технологій і сприянні створенню інтегрованих освітніх екосистем. Ця організація сприяє впровадженню новітніх моделей освіти,

що ґрунтуються на багатомовності, міжкультурній комунікації, технологічній обізнаності. Північна рада міністрів (Nordic Council of Ministers, 2024) активно підтримує естонські та латвійські ініціативи в галузі неформальної освіти дорослих. Її діяльність спрямована на розширення програм підвищення кваліфікацій, розробку структурованих систем навчання, що враховують специфіку локальних ринків праці (Kolehmainen, Jauhiainen, & Naarala, 2022). У цьому аспекті важливим є співробітництво з Європейським фондом освіти (ETF) (European Training Foundation, 2024), який спеціалізується на покращенні професійної підготовки в рамках реалізації стратегій ЄС з модернізації робочої сили (табл. 1).

Таблиця 1

**Провідні міжнародні міжурядові та неурядові організації
і фонди освітнього спрямування, що сприяють розвитку освіти
дорослих у Литві, Латвії та Естонії**

Організації	Тип організації
ЮНЕСКО (UNESCO)	Міжурядова організація
Європейська асоціація освіти дорослих (European Association for the Education of Adults, EAEA)	Неурядова організація
Фонд Сороса (Soros Foundation)	Неурядова організація
Європейська комісія (European Commission)	Міжурядова організація
Міжнародна рада з освіти дорослих (International Council for Adult Education, ICAE)	Неурядова організація
Північна рада міністрів (Nordic Council of Ministers)	Міжурядова організація
Європейський фонд освіти (European Training Foundation, ETF)	Міжурядова організація
Міжнародна організація праці (International Labour Organization, ILO)	Міжурядова організація
Фонд розвитку освіти (Education Development Foundation, EDF)	Неурядова організація

Складено за: (UNESCO, 2024; European Association for the Education of Adults, 2024; European Training Foundation, 2024; Education Development Foundation, 2024; European Commission, 2024; International Labour Organization, 2024; Nordic Council of Ministers, 2024; International Council for Adult Education, 2024; Soros Foundation, 2024).

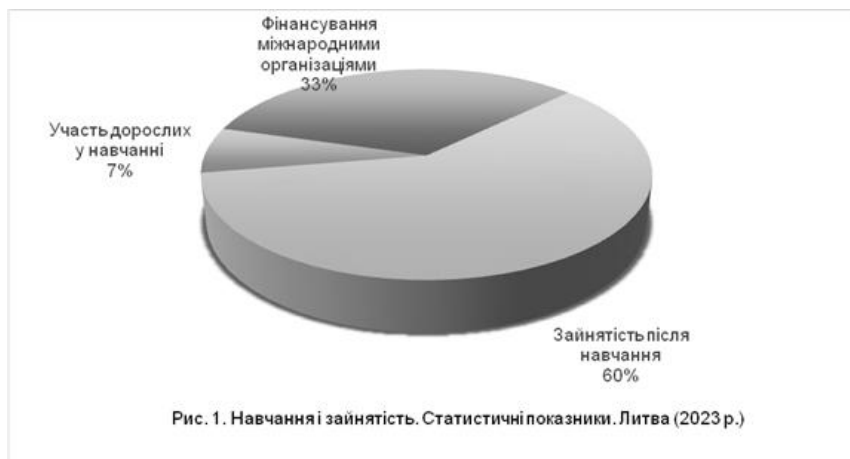
Для розгляду провідних міжнародних міжурядових і неурядових організацій, а також фондів освітнього спрямування, що сприяють розвитку освіти дорослих у Литві, Латвії, Естонії, необхідно звернути увагу на складність взаємодії між національними політиками та міжнародними акторами, які культивують інноваційні підходи до розвитку компетентностей дорослого населення. Розглядаючи діяльність зазначених організацій у контексті сприяння освіті дорослих, можна констатувати, що їх роль є багатовекторною та поєднує аспекти економічного розвитку, соціальної інтеграції, політичної обізнаності та професійного навчання (Süld, 2020). Зокрема, міжурядові організації (ЮНЕСКО (UNESCO, 2024), ОЕСР, Європейський фонд освіти (European Training Foundation, 2024) забезпечують стратегічне планування та консультаційний супровід щодо впровадження національних політик у сфері безперервної освіти. Водночас неурядові фонди, такі як Фонд Фрідріха Еберта та Конрада Аденауера, зосереджуються на соціально-культурних аспектах, стимулюючи участь дорослих у неформальних освітніх ініціативах, спрямованих на розвиток громадянської самосвідомості (Pata, Maslo, & Jögi, 2021). Інтеграція міжнародних ініціатив у національні системи освіти Литви, Латвії, Естонії сприяє формуванню системного підходу до навчання дорослих, що передбачає не лише підвищення професійної кваліфікації, але й створення умов для активної участі в політичному та соціальному житті (Van Kessel, Fernández del Castillo, Lema, & Yu, 2020). Особливу увагу приділяють адаптації дорослих до цифрової економіки, що є одним з ключових викликів сучасності. Відповідно, можна стверджувати, що міжнародні організації та фонди освітнього спрямування відіграють фундаментальну роль у трансформації систем освіти дорослих у Балтійських країнах, сприяючи адаптації до глобальних викликів тощо.

Розглянемо статистичні показники, що ілюструють специфіку розвитку означеного сектору у країнах Балтії.

Литва має значні досягнення в освіті дорослих у Балтійському регіоні. Станом на 2023 р., участь дорослого населення у програмах освіти дорослих складає близько 9,3% від загальної кількості осіб віком від 25 до 64 років. Цей показник відзначається нестабільністю в порівнянні з попередніми роками: у 2020 р. частка учасників складала 7,8%, тоді як у 2018 – 6,5%. Важливим аспектом є інституційна підтримка міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО та Європейська асоціація освіти дорослих, що посилює загальноєвропейський контекст інтеграції литовської системи освіти дорослих (Statista, 2024).

Необхідно звернути увагу на те, що значна частка освітніх програм для дорослих в Литві фінансується за рахунок грантів міжнародних організацій і є спрямованою на покращення професійних навичок, необхідних для ринку праці. Це безпосередньо корелює з підвищенням

рівня зайнятості серед осіб, які пройшли відповідні навчальні курси: у 2022 р. показник зайнятості серед дорослих, які завершили навчання, досяг 74,6% (Statista, 2024) (рис. 1).

Джерело: складено за (Statista, 2024).

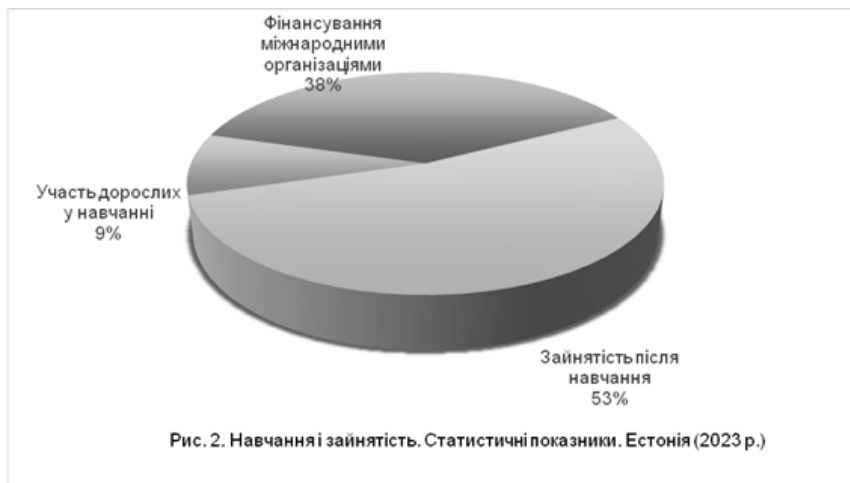
Європейська асоціація освіти дорослих (ЕАЕА) (European Association for the Education of Adults, 2024) виконує роль каталізатора у процесі формування моделей андрагогіки, що охоплюють тенденції соціальної інтеграції та когнітивної мобільності в контексті динамічного глобалізованого суспільства. Діяльність асоціації відображає зорієнтованість на суспільну трансформацію, де індивідуальні та колективні суб'єкти набувають нових форм соціальної та когнітивної ідентичності через інтеграцію в гетерогенні освітні простори, що корелюють із загальноєвропейськими ідеалами культурного плюралізму та громадянської участі. Означена діяльність асоціації у Литві здійснюється через позиціонування освітнього простору як платформи взаємодії між індивідуальними та колективними суб'єктами соціалізації, що функціонують у межах постіндустріальної епістемологічної кон'юнктури.

Латвія демонструє дещо нижчі показники участі дорослого населення в освітніх програмах, порівняно з Литвою. Станом на 2023 р., лише 6,8% осіб вікової категорії 25-64 років брали участь у програмах неформальної та формальної освіти дорослих. Однак, у динаміці цей показник поступово зростає: у 2020 р. він становив 5,9%, тоді як у 2018 – лише 4,7%. Латвійська система освіти дорослих знаходиться у фазі активного розвитку завдяки співпраці з Європейським фондом освіти та іншими міжнародними інституціями. Особливий акцент робиться на

розвитку цифрових навичок серед населення, що є необхідною умовою для адаптації до змін на ринку праці.

Механізми діяльності Міжнародної ради з освіти дорослих (ICAE) (International Council for Adult Education, 2024) у Латвії включають складні синергетичні процеси мобілізації освітніх і соціальних ресурсів, спрямовані на деконструкцію традиційних ієрархічних моделей освіти та утвердження нових горизонтальних структур навчання. У цьому контексті особливо важливу роль відіграє просування ідей соціальної справедливості та демократизації доступу до знань (Streianu, 2020).

Водночас Естонія є безперечним лідером з-поміж країн Балтії в галузі освіти дорослих, демонструючи високі показники участі населення у відповідних програмах. За даними 2023 р., 15,2% дорослих громадян у віці 25-64 років брали участь у навчальних курсах, що є найвищим показником з-поміж країн Балтії та відповідає загальноєвропейському тренду. Варто зазначити, що цей показник стабільно зростає: у 2020 р. він становив 13,9%, а у 2018 – 12,4%. Ключовим чинником такого прогресу є стратегічна підтримка з боку міжнародних організацій, таких як Міжнародна організація праці та Європейська комісія (Statista, 2024) (рис. 2).

Джерело: складено за (Statista, 2024).

Фонд розвитку освіти (EDF) (Education Development Foundation, 2024) в Естонії функціонує як центральний каталізатор еволюції андрагогічних освітніх практик, акцентуючи увагу на поліфункціональному підході до формування освітніх стратегій для дорослих (Tonga, Dogan,&

Özdemir, 2022). EDF як недержавна організація відіграє провідну роль у трансформації освітньої парадигми через упровадження структурованих механізмів оновлення та адаптації.

На нашу думку, вивчення досвіду діяльності міжнародних організацій освітнього спрямування у країнах Балтії є цінним у контексті творчого використання прогресивних ідей для покращення якості надання освітніх послуг у сфері освіти дорослих в Україні. Як свідчать результати дослідження (Аніщенко, 2022, с. 11-12), «акценти щодо навчання дорослих як унаочнення андрагогічних актуалітетів освіти впродовж життя є своєрідним трендом у стратегічному плануванні у сфері ціложиттєвого навчання, а власне положення щодо розвитку освіти дорослого населення є невід’ємною складовою зарубіжних стратегій розвитку освіти».

Висновки і перспективи подальших досліджень. Розвиток освіти дорослих у Литві, Латвії, Естонії зумовлено не лише історико-культурними чинниками, але й специфікою політичних і соціально-економічних трансформацій, що відбувалися в регіоні. Конфігурація міжнародних міжурядових і неурядових організацій, залучених до цієї сфери, має полівалентний характер, що дозволяє говорити про появу багаторівневої системи впливів, в якій національні пріоритети тісно переплітаються з глобальними тенденціями. Освітня політика Європейського Союзу, діяльність міжнародних організацій сприяють розвитку освіти дорослих досліджуваних країн на основі модернізації освітніх практик, стандартизації змісту навчальних програм, імплементації методологічних і методичних підходів. Неурядові організації відіграють роль своєрідних агентів змін, які, впроваджуючи альтернативні освітні моделі, стимулюють процеси інклюзивності та соціальної мобільності серед дорослого населення.

Загальний аналіз статистичних показників трьох країн Балтії свідчить про суттєві розбіжності в темпах і масштабах розвитку освіти дорослих. Так, Литва демонструє середній рівень участі у програмах навчання, проте має високі показники зайнятості після завершення освітніх курсів. Латвія дещо відстає за рівнем участі дорослого населення в навчанні, але активно впроваджує цифрові програми, що підвищує рівень працевлаштування. Естонія є лідером у регіоні, маючи найвищий рівень участі в навчанні та зайнятості після освітніх програм, що пояснюється стратегічною підтримкою міжнародних організацій та акцентом на технічну та професійну освіту. Статистичні матеріали, їх якісний і кількісний аналіз є підґрунтям реалізації політики у сфері освіти дорослих на регіональному рівні для інтеграції цих країн у глобальні освітні процеси. Результатом такої політики стає поступове формування нової педагогічної парадигми, в якій освіта дорослих набуває значення не лише як інструмент професійної підготовки, а ще й як механізм соціальної інтеграції.

Перспективними можуть бути дослідження щодо діяльності провідних міжнародних міжурядових, неурядових організацій і фондів освітнього спрямування в галузі освіти дорослих в англomовних країнах Європейського Союзу для вивчення досвіду і можливостей імплементації успішних освітніх практик.

Список використаних джерел

- Аніщенко, О.В. (2022). Стратегії освіти впродовж життя: індикатори досягнення цілей (на прикладі Естонії). *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів*: матеріали тез доп. XI міжнар. наук.-методол. Інтернет-семінару (19 трав. 2022 р.). Київ; Хмельницький: Термінова поліграфія, 10-12. https://angl.khmnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/15/tezy_2022_seminar.pdf.
- Ващенко, В. (2024). Професійна підготовка педагогічного персоналу для системи освіти дорослих в країнах Балтії. *Перспективи та інновації науки*, 9 (43), 107–118. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9\(43\)-107-118](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9(43)-107-118)
- Лук'янова, Л.Б. (2020). *Освіта дорослих: сучасні стратегії і практики в Україні та зарубіжжі*: монографія. Київ: ТОВ «Юрка Любченка».
- Остапенко, А. (2023). Аналіз стратегічних документів фахових коледжів з підвищення освітніх компетентностей викладачів Литовської Республіки. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2023: горизонти інновацій*: зб. матеріалів VII Міжнар. наук. конф. (25 трав. 2023 р.). Київ, 211–215. http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/30506/1/Sitkar_Sitkar_komparativistika_konf.pdf
- Burlacu, S., Pamfilie, R., Dinu, V., Tăchiciu, L., Pleșea, D., & Vasiliu, C. (2021, June 3–5). Level of adult education in the European Union. In R. Pamfilie, V. Dinu, L. Tăchiciu, D. Pleșea, & C. Vasiliu (Eds). 7th BASIQ International Conference on New Trends in Sustainable Business and Consumption, Foggia, 43–51. https://www.researchgate.net/publication/354610072_Level_of_Adult_Education_in_the_European_Union
- Byrne, K., & Plekhanov, A. (2021). Education reforms and adult skills: Evidence from Estonia. *Economics of Education Review*, 82. <https://www.ebrd.com/documents/oce/education-reforms-and-adult-skills-evidence-from-estonia.pdf> (<https://www.ebrd.com/documents/oce/education-reforms-and-adult-skills-evidence-from-estonia.pdf>)
- Dehtjare, J., Dudkina, I., Kasperavicius, R., Suhanova, S., & Paliepa, I. (2022). Changing approach to the development of higher education in Latvia: key drivers. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 44 (1), 13–19. <https://doi.org/10.15544/mts.2022.02>
- Education Development Foundation. (EDF). (2024). Official website.

- <https://www.edfpolska.pl/en/>
European Association for the Education of Adults. (EAEA). (2024). Official website. URL: <https://eaea.org/>
European Commission. (2024). Official website. <https://ec.europa.eu>
European Training Foundation. (ETF). (2024). Official website. <https://www.etf.europa.eu/en>
International Council for Adult Education. (ICAE). (2024). Official website. <https://icae.global/>
International Labour Organization. (ILO). (2024). Official website. <https://www.ilo.org/>
Kalenda, J., & Kočvarová, I. (2024). Enduring inequality: Long-term trends and factors in participation in adult education and learning among older adults. *Gerontology & Geriatrics Education*, 45 (1), 125–140. <https://doi.org/10.1080/02701960.2022.2156866>
Kolehmainen, J., Jauhiainen, S., & Haapalainen, R. (2022). Being Resilient Between the Region and the Higher Education System? Views on Regional Higher Education Institutions in Estonia and Finland. In R. Pinheiro, L. Frigotto, & M. Young (Eds.), *Towards resilient organizations and societies: A cross-sectoral and multi-disciplinary perspective*, 249–276. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-82072-5_10
Milana, M., Tronca, L., & Klatt, G. (2020). European Governance in Adult Education: On the comparative advantage of joining working groups and networks. *The European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 11(2), 235–26. <https://doi.org/10.3384/rela.2000-7426.ojs844>
Nordic Council of Ministers. Official website. (2024). <https://www.norden.org/en/nordic-council-ministers>
Pata, K., Maslo, I., & Jögi, L. (2021). Transforming Adult Education from Neo-liberal to Holistically Inclusive Adult Education in Baltic States. In: Kersh, N., Toiviainen, H., Pitkanen, P., Zarifis, G.K. (eds) *Young Adults and Active Citizenship. Lifelong Learning Book Series*, 26, 139–165. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-65002-5_8
Soros Foundation. (2024). Official website. <https://www.opensocietyfoundations.org/>
Statista. (2024). Statistics of adult education in the Baltic countries. <https://www.statista.com/search/?q=adult+education&p=1>
Streianu, F. (2020). An insight into quality education in Lithuania analyzed from the perspective of the education processes in higher education institutions. *Įžvalgos=Insights: mokslo darbai. Utenos kolegija*, 1. <https://cris.mruni.eu/cris/entities/publication/01937b6a-67b5-422a-bda7-951baee00873>
Süld, E. (2020). Multicultural education in Estonia: why is it powerless in responding to islamophobia? *Society Register*, 6 (2), 61–86. <https://doi.org/10.14746/sr.2022.6.2.04>
Tonga, F.E., Dogan, E., & Özdemir, E. (2022). Professional development of teachers in PISA achiever countries: Finland, Estonia, Japan, Singapore and China. *Professional Development in Education*, 48 (1),

88–104. <https://doi.org/10.1080/19415257.2019.1689521>

UNESCO. (2024). Official website. <https://www.unesco.org/>

Van Kessel, R., Fernández del Castillo, J., Lemay, J. P., & Yu, J. (2020). Education, special needs, and autism in the Baltic states: policy mapping in Estonia, Latvia, and Lithuania. *Frontiers in Education*, 5. <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/educ.2020.00161/pdf>

Reference (translated and transliterated)

Anishchenko, O.V. (2022). Stratehii osvity vprodovzh zhyttia: indykatory dosiahnennia tsilei (na prykladi Estonii) [Lifelong Learning Strategies: Indicators of Goal Achievement (based on the example of Estonia)]. *Rozvytok porivnialnoi profesiinoi pedahohiky u konteksti hlobalizatsiinykh ta intehratsiinykh protsesiv: materialy tez dop. Khl mizhnar. nauk.-metodol. Internet-seminaru* (19 trav. 2022 r.). Kyiv; Khmelnytskyi: Terminova polihrafiia, 10-12 [in Ukrainian].

Burlacu, S., Pamfilie, R., Dinu, V., Tăchiciu, L., Pleșea, D., & Vasiliu, C. (2021, June 3–5). Level of adult education in the European Union. In R. Pamfilie, V. Dinu, L. Tăchiciu, D. Pleșea, & C. Vasiliu (Eds.). *7th BASIQ International Conference on New Trends in Sustainable Business and Consumption*, Foggia, 43–51. https://www.researchgate.net/publication/354610072_Level_of_Adult_Education_in_the_European_Union [in English].

Byrne, K., & Plekhanov, A. (2021). Education reforms and adult skills: Evidence from Estonia. *Economics of Education Review*, 82. <https://www.ebrd.com/documents/oce/education-reforms-and-adult-skills-evidence-from-estonia.pdf> [in English].

Dehtjare, J., Dudkina, I., Kasperavicius, R., Suhanova, S., & Paliepa, I. (2022). Changing approach to the development of higher education in Latvia: Key drivers. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 44(1), 13–19. <https://doi.org/10.15544/mts.2022.02> [in English].

Education Development Foundation. (EDF). (2024). Official website. <https://www.edfpolska.pl/en/> [in English].

European Association for the Education of Adults (EAEA). (2024). Official website. URL: <https://eaea.org/> [in English].

European Commission. (2024). Official website. <https://ec.europa.eu/> [in English].

European Training Foundation, (ETF). (2024). Official website. <https://www.etf.europa.eu/en> [in English].

International Council for Adult Education (ICAE). (2024). Official website. <https://icae.global/> [in English].

International Labour Organization (ILO). (2024). Official website. <https://www.ilo.org/> [in English].

Kalenda, J., & Kočvarová, I. (2024). Enduring inequality: Long-term trends and factors in participation in adult education and learning among older adults. *Gerontology & Geriatrics Education*, 45(1), 125–140. <https://doi.org/10.1080/02701960.2022.2156866> [in English].

Kolehmainen, J., Jauhiainen, S., & Haapalainen, R. (2022). Being resilient between the region and the higher education system? Views on regional higher education institutions in Estonia and Finland. In R. Pinheiro, L. Frigotto, & M. Young (Eds.). *Towards resilient organizations and societies: A cross-sectoral and multi-disciplinary perspective*, 249–276. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-030-82072-5_10 [in English].

- Luk'ianova, L.B. (2020). *Osvita doroslykh: suchasni stratehii i praktyky v Ukraini ta zarubizhzi* [Adult education: modern strategies and practices in Ukraine and abroad]: monohrafiia. Kyiv: TOV «Yurka Liubchenka» [in Ukrainian].
- Milana, M., Tronca, L., & Klatt, G. (2020). European Governance in Adult Education: On the comparative advantage of joining working groups and networks. *The European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 11(2), 235–261. <https://doi.org/10.3384/rela.2000-7426.ojs844> [in English].
- Nordic Council of Ministers. (2024). Official website. <https://www.norden.org/en/nordic-council-ministers> [in English].
- Ostapenko, A. (2023). Analiz stratehichnykh dokumentiv fakhovykh koledzhiv z pidvyshchennia osvityvnykh kompetentnostei vykladachiv Lytovskoi Respubliky [Analysis of strategic documents of vocational colleges for enhancing the educational competencies of teachers in the Republic of Lithuania]. *Pedahohichna komparatyvistyka i mizhnarodna osvita – 2023: horyzonty innovatsii: zb. materialiv VII Mizhnar. nauk. konf. Kyiv*, 211–215. http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/30506/1/Sitkar_Sitkar_komparativistuka_konf.pdf [in Ukrainian].
- Pata, K., Maslo, I., Jögi, L. (2021). Transforming Adult Education from Neo-liberal to Holistically Inclusive Adult Education in Baltic States. In: Kersh, N., Toiviainen, H., Pitkänen, P., Zarifis, G.K. (eds) *Young Adults and Active Citizenship. Lifelong Learning Book Series*, 26, 139–165. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-65002-5_8 [in English].
- Soros Foundation. (2024). Official website. <https://www.opensocietyfoundations.org> [in English].
- Statista. (2024). Statistics of adult education in the Baltic countries. Retrieved from <https://www.statista.com/search/?q=adult+education&p=> [in English].
- Streianu, F. (2020). An insight into quality education in Lithuania analyzed from the perspective of the education processes in higher education institutions. *Ižvalgos=Insights: Mokslo Darbai, Utenos Kolegija*, 1. <https://cris.mruni.eu/cris/entities/publication/01937b6a-67b5-422a-bda7-951baee00873> [in English].
- Süld, E. (2022). Multicultural education in Estonia: Why is it powerless in responding to Islamophobia? *Society Register*, 6(2), 61–86. <https://doi.org/10.14746/sr.2022.6.2.04> [in English].
- Tonga, F. E., Dogan, E., & Özdemir, E. (2022). Professional development of teachers in PISA achiever countries: Finland, Estonia, Japan, Singapore and China. *Professional Development in Education*, 48(1), 88–104. <https://doi.org/10.1080/19415257.2019.1689521> [in English].
- UNESCO. (2024). Official website. <https://www.unesco.org/> [in English].
- Van Kessel, R., Fernández del Castillo, J., Lemay, J. P., & Yu, J. (2020). Education, special needs, and autism in the Baltic states: Policy mapping in Estonia, Latvia, and Lithuania. *Frontiers in Education*, 5. <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/educ.2020.00161/pdf> [in English].
- Vashchenko, V. (2024). Profesiina pidhotovka pedahohichnoho personala dia systemy osvity doroslykh v krainakh Baltii [Professional training of pedagogical staff for the adult education system in the Baltic countries]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky – Perspectives and Innovations of Science*, 9(43), 107–118. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9\(43\)-107-118](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9(43)-107-118) [in Ukrainian].